

Izglītībā
ieguldītais
atmaksājas

4.lpp.

LBAS
cīnās pret
«aplokšņu algām»

3.lpp.

Skolēnu
darbam vasarā
ir jābūt drošam

8.lpp.

Latvijas Brīvo
arodbiedrību
savienības
informatīvais
izdevums

ARODBIEDRĪBU avīze

Vienotībā spēks!

Nr. 3 (5) 2006

ISSN 1691-3116

Izglītība netiek līdzī mūsdienu darba prasībām

Kad cilvēks piedzimst, viņš ātri vien iemācās ļoti daudz dzīvei derīgu lietu – ēst, staigāt un runāt. Tad viņš dodas uz skolu, lai iemācītos mācīties. Un pēc tam viņš mācās strādāt. Un tas viss viņam nepieciešams, lai mācētu dzīvot. Kādreiz cilvēks varēja teikt – es esmu iemācījies visu, tagad es strādāju un dzīvoju. Tagad sakām, ka dzīve cilvēkam iemācījusi mācīties visu mūžu. Par to arī risinājās mūsu saruna ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētāja vietnieci **Līviju MARCINKĒVIČU.**

Katrina VILDE

Cilvēks ir tāda interesanta būtne, kura ne vienmēr visu lietu sakni redz darbā.

- Grozi, kā gribi, bet cilvēka mūža lielākā daļa ir viņa darba dzīve, kas veido strādājošā cilvēka labklājību. Darbs rada un veido cilvēka personisko, viņa ģimenes un arī sabiedrības labklājību. Un ir labi, ka mums top labi dokumenti, kuros cilvēkam atvēlēta svarīgākā loma. Bet ir nepieciešams spert nākamo soli – realizēt tos labos nodomus.

- Vai šo situāciju var salīdzināt ar tādām kā krustcelēm, kurās stāv liels akmens, bet uz tā rakstīts: iesi pa labi – zirgu zaudēsi, iesi pa kreisi – ...?

- Nu tuvu tam. Valstij kopumā ir jābūt skaidrībā, kādā virzienā cilvēkam attīstīt

savas spējas un prasmes, kā veidot savu izglītību. Ja cilvēks ir motivējies sevi iegūt izglītību, tad viņam arī ir mērķis – apgūt zināšanas, lai pēc tam tās liktu lietā un vēl pēc tam veiksmīgi veidotu savu tālāko dzīvi. Tādu dzīvi, kura nav tikai viena vienīga strādāšana ar mokošu domu, kur vēl kaut ko nopelnīt.

- Pavisam nesen kāds 12. klases puisis man teica – es zinu, ko es gribu, un tā jau ir puse no veiksmīgas karjeras.

- Manuprāt, viņam ir liela taisnība. Skolas gadi ir tas laiks, kad cilvēkam jāiemācās saskatīt un novērtēt savas tālākās iespējas. Slikti ir tas, ka ne visi to iemācās.

- Bet vai tas skolā tiek mācīts?
- Te jau arī parādās mūsu izglītības sistēmas problēma. Par profesionālās karjeras izvēli ir jāsak domāt ne jau 9. vai 12. klasē. Tad jau ir par vēlu. Ja pamatskolā pajautās,

par ko skolēns vēlas kļūt, es pieļauju, ka viņš visdrīzāk teiks – par biznesmeni, par juristu, pat par ministru... Bet mēs zinām, ka slimnīcās trūkst medmāsiņu, ka skolās trūkst skolotāju, mums ir vajadzīgi celtnieki, inženieri, prasīgi strādnieki. Un ne jau skola vai izglītības sistēma vien te vainojamas. Ir svarīgi zināt, kā attīstīsies darba vide, kāda būs perspektīva, kādu profesiju specialisti būs nepieciešami. Ieguvēji šobrīd ir tie darba devēji, kas spēj domāt un rīkoties ar ilgtermiņa perspektīvu. Labi kadri nav iegūstami vienā dienā. Un darba devējam savu kadru sagatavošana nav lēts prieks. Taču tas atmaksājas. Ne velti tāds uzņēmums kā «Grindeks» piesaista perspektīvus jauniešus un maksā stipendijas topošajiem ķimikļiem – tie ir gudri ieguldījumi, no kuriem iegūst abas puses.

Turpinājumu lasiet 2. lpp. ➤

Viedokļi

Skolēniem ir jāzina, kur un kāpēc viņi grib doties

Rimma TĪRUMNIECE,

Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas direktore
vietniece audzināšanas darbā

Šobrīd skolā ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu tiek realizēta karjeras programma. Projekta rezultātā iecerēts izveidot karjeras kabinetu, kurā būtu pieejama visplašākā informācija par nākamās profesijas izvēles iespējām.

Ģimnāzijas 9. klašu skolēniem ir iespēja apgūt nepieciešamās zināšanas īpašā mācību priekšmetā par karjeras izvēli.

R. Tīrumniece uzskata, ka jebkurai skolas ir iespēja sadarboties ar augstskolām. Pašas mācību iestādes ir ieinteresētas šādā sadarbībā. Spīdolas ģimnāzija skolēni apgūst vidējās izglītības programmas ar specializāciju ekonomikā un humanitārajās zinātnēs. Nākamajā mācību gadā tiks atvērta vispārīgā izglītībā šāda klase, kuras audzēkņu programmas ietvaros būs iespēja apgūt dabaszinātņu priekšmetus atsevišķā, nevis kombinētā dabaszinību kursā (katrs priekšmets – vienu gadu).

Skola aktīvi piedalās «ēnu» dienās. Direktore piebilst, ka iniciatīva nāk ne tikai no skolas puses, bet arī no uzņēmējiem, kas paši piedāvā skolēniem iespēju piedalīties «ēnu» dienās, kad jaunieši var iepazīties ar tā vai cita uzņēmuma ikdienu, sekojot kāda vadītāja vai speciālista darbam.

Katru gadu maijā vidusskolas klašu skolēniem ir trīs dienu prakse izvēlētajā specialitātē. Skolai ir sadarbība ar dažādiem Jelgavas uzņēmējiem. Skolēnus prakses dienās labprāt gaida arī Jelgavas muzejs un arhīvs.

Trūkst skolotāju dabaszinību priekšmetos

Inna SEMJONOVA,

Cēsu 2. vidusskolas direktore

Mūsu skolēni apmeklēja karjeras izvēles centru Cēsīs, kā arī dodas uz līdzīgu centru Valmierā, kur iepazīst profesijas piedāvātās iespējas un var novērtēt arī savas spējas.

Skolā mācību gada laikā pēc dažādu augstskolu pārstāvju iniciatīvas notiek mācību programmu prezentācijas.

Cēsu 2. vidusskolā iespējams apgūt vispārējās izglītības programmas ar specializāciju matemātikā.

Ir iecerēts nākotnē pilnveidot dabaszinātņu kabinetu materiāltehnisko bāzi. Viens no galvenajiem šķēršļiem dabaszinību, īpaši fizikas, kvalitatīvai apguvei ir priekšmetu skolotāju trūkums.

Sagatavoja Rūta Vimba

Izglītība netiek līdzī mūsdienu darba prasībām

Turpinājums. Sākums 1.lpp.

- Ir uzņēmumi, kas samazina strādājošo skaitu, tajā pat laikā sakot, ka viņiem trūkst darbinieku.

- Tāpēc, ka ir nepieciešami jauna tipa darbinieki ar jaunām zināšanām. Tāds uzņēmums, piemēram, ir «Lattecom», kas savu kadru sagatavošanas vajadzībām savulaik izveidoja apmācības bāzi. Arī «Latvijas dzelzceļš» un vēl citi uzņēmumi māca un gatavo savus kadrus. Un tas gan uzņēmumam, gan tajā strādājošajiem dod stabilitāti. Cilvēks jau nedzīvo šodienai. Viņam gribas katru rītu pamosties ar mierīgu sirdi. Un stabils darbs ir viens no labākajiem rītdienas garantiem.

- Latvijā trūkst darbaroku, katastrofāli trūkst labu darbinieku. Un mēs jau gluži labi zinām atbildi – tas tāpēc, ka daudzi aizbrauc strādāt uz ārzemēm, lielākoties uz «sapņu zemi» Īriju.

- Un liela daļa aizbrauc tikai tāpēc, ka Latvijā viņiem nav iespēju nopelnīt tik, lai varētu normāli dzīvot. Darba samaksa šajā dzīvē nav vienīgā motivācija, bet tā ir ļoti spēcīga motivācija. Cilvēki nereti saka – valsts mūs nemil, tāpēc mēs nemilam valsti. Bet no kā tad veidojas valsts attieksme pret cilvēku? No darba devēja attieksmes pret viņu, no pašvaldības attieksmes. Var teikt, ka darba vide pie mums «slimo». Un tai līdzī «slimo» izglītība, arī profesionālā izglītība. Pirms lielās izvēles arī bērnu vecāki iesaiņās tajā procesā, ko sauc par orientāciju tālākajai darba dzīvei. Pirms to darīt, ir jābūt pilnīgai skaidrībai, uz ko orientēt? Ne jau pirmo gadu runājam, ka valstī kopumā neviens nezina, kādu profesiju speciālisti tai nākotnē būs nepieciešami, īpaši jau tālākā perspektīvā. Bet zinām, ka cilvēki ir jāizglīto un jāapmāca atbilstoši šai perspektīvai. Tad ko mācīt un kā mācīt?

- Ikdienā es sastopu daudz un dažādu profesiju pārstāvjus. Kurus visbiežāk? Nu laikam jau pārdevējus un kasierus. Taču nekad neesmu dzirdējusi, ka vecāki savam bērnam novēlētu pārdevēja «karjeru».

- Pārdevēji ir pieprasīta profesija, pārdevējus daudzi aicina darbā, bet kopumā šai profesijai līdzī nāk ne

Ne jau pirmo gadu runājam, ka valstī kopumā neviens nezina, kādu profesiju speciālisti tai nākotnē būs nepieciešami.

LBAS priekšsēdētāja vietniece
Līvija MARCINKĒVIČA

tā labākā slava – darbs nav viegls, bieži jāstrādā virsstundas. Un tā rodas mīts, ka par pārdevēju kļūst cilvēks, kuram citur neveicas... Ja vien ir iespēja, jaunieši pēc vidusskolas cenšas iestāties augstskolās. Profesionālā apmācība dažkārt tiek izvēlēta kā sociālo problēmu risinājums. Profesionālajās skolās nonāk daudz bērnu no maznodrošinātajām ģimenēm. Profesionālā skola tiek uzskatīta par iespēju ātri iekļauties darba dzīvē, turklāt mācību laikā tiek maksāta stipendija – tas arī ir visai nozīmīgs atspajds.

- Taču arī profesiju klāsts mainās līdzī laikam. Ekonomie, mājkāpotāja – šīs iemaņas tagad jau iegūst profesijas līmeni.

- Un tāpēc arī profesionālajā izglītībā ir tik svarīgi, lai cilvēks iemācītos tieši to, kas vajadzīgs, lai viņa zināšanas un prasmes būtu noderīgas. Taču pagaidām vēl nevar teikt, ka izglītotāji un darba devēji strādātu ideālā tandēmā. Ir jauninājumi, bet tikai atsevišķās jomās. Daudzas skolas un koledžas nav īsti pārveidojušas atbilstoši darba tirgus prasībām. Nereti tiek piedāvātas tādas apmācību programmas, kurām ir jau agrāk izveidota bāze, kuru apmācībai skolā ir savi speciālisti, bet nerēķinoties ar reālajām darba devēju vajadzībām.

- Visai bieži tiek rīkotas aptaujas par populārākajām profesijām.

- Un tad izrādās, ka pie mums populārākās profesijas ir tūrisma menedžeris, ekonomists, datortspēlists... Ja vadīties pēc tāda rezultāta un tagad mesties gatavot bariem vien tūrisma menedžerus, tad ātri vien attapsimies un netiksī gudri, kur tik daudz šo speciālistu likt.

- Jūs runājat par tiem tālredzīgajiem uzņēmumiem, kas domā par savu darbinieku perspektīvu sagatavošanu. Bet tie ir arī papildu izdevumi. Dārgs, pat ļoti dārgs prieks.

- Taču tas ir labs darbs no uzņēmēju puses. Un par labu darbu pienākas arī gandarījums. Valstij, novērtējot šo uzņēmēju ieguldījumu kadru izglītošanā un sagatavošanā, vajadzētu paredzēt gan nodokļu atlaides, gan citu pretimnākšanu no savas puses. Jo īstais ieguvējs jau ir darba ņēmējs, kura intereses mēs aizstāvam. Gala rezultātā iegūst arī valsts kopumā.

- Jau ierunājāties par to, ka daudzi no Latvijas aizbrauc darbos uz Īriju. Un bieži piebilstam, ka arī Īrija savulaik ir piedzīvojuši to, ka cilvēki aizbrauc labākas dzīves meklējumos un pēc tam tomēr atgriežas.

- Bet parasti tiek noklusēta viena nianse – tie ir, kas atgriežas savā zemē, atgriežas ar savu biznesu, kurā investē un attīsta to tālāk. Atgriežas uzņēmumu vadītāji. Vai mūsu cilvēki no Īrijas atgriezīsies ar savu biznesu? Mēs tur Īrijā pārsvarā darām ierindas darbus. Tas nekas, ka parasts strādnieks tur nopelna vairāk nekā direktors šeit. Atgriežoties Latvijā, ar Īrijā nopelnīto naudu labākajā gadījumā pietiks, lai nodrošinātu sev labāku dzīvošanu, varbūt izremontēt māju. Pasaule ļoti strauji mainās. Mēs arī vairs citiem nemaz neesam tik ļoti iekārojami, jo mūsu darbaspēks vairs nav tik lēts. Aug mūsu prasības. Un tas ir labi, ka kļūstam prasīgāki. Gan attiecībā uz darba samaksu, gan sociālajām garantijām, gan labu un sakārtotu darba vidi.

- Vai arodbiedrības ir tās, kas šajā ziņā var dot jūtamu pienesumu?

- Par to es esmu pilnīgi pārliecināta. Cilvēks darba attiecībās vēlas justies droši. Un viņam ir nepieciešama aizstāvība gan darba tiesiskajās attiecībās, gan darba drošības jomā, gan sociālo garantiju ziņā. Daudzi saka, ka viņiem pilnīgi pietiek ar to, ka viņi zina savas tiesības. Bet arodbiedrības ir tās, kas šīs tiesības ļauj izmantot pilnā apmērā un var nākt palīgā, kad šīm tiesībām rodas apdraudējums.

- Ne visi darba devēji ir iecietīgi pret arodbiedrībām.

- Te svarīgas ir arodbiedrību attiecības ar saviem partneriem – darba devējiem un valsti. Es uzskatu, ka spēcīgas arodbiedrības ir zināms valsts stabilitātes garants. Jo tad jau var runāt par sociālo dialogu starp darba devēju un darba ņēmēju valsts līmenī.

- Agrāk cilvēka dzīvē bija divi secīgi posmi – mācības un darbs. Tagad tie savā starpā ir ļoti cieši saistīti. Un cilvēks turpina mācīties visu savu apzinīgo mūžu – tik būtiski ir mainījusies lietu kārtība.

- Tā ir gan katra darba ņēmēja, gan darba devēja atbildība – kā izmantot un pilnveidot cilvēkresursus. Tā ir mūsu valsts lielākā bagātība. Nav pamata darba devēju augstprātībai, sakot, ka viņiem nav jādomā par savu darbinieku izglītību vai pārkvalifikāciju. Gudrs darba devējs lieliski apzinās, ka stagnējošs darbinieks viņam nav izdevīgs. Tāpēc tagad cilvēkam viņa mūža gaitā tiek dotas dažādas iespējas papildināt zināšanas.

- Domājot par izglītību, kas sagatavo cilvēku viņa turpmākajai darba dzīvei, kas būtu jāmaina?

- Atbalstu viedokļi, ka nav vajadzīgi nemitīgi eksperimenti izglītībā – ne ar programmām, ne ar bērniem, ne ar skolotājiem. Ir jāsaprot, ka pusaudzis, kas beidzis 9. klasi, vēl nav gatavs pieņemt gala lēmumu savas profesijas izvēlē. Tajā vecumā cilvēks vēl tikai aug un pilnveidojas, viņam jāpalīdz atklāt savas vēlmes un spējas. Runājot par profesionālo apmācību, tai ir jābūt tādai, lai cilvēks pēc diploma saņemšanas droši varētu atrast darbu, nevis taisnā ceļā nonāktu uz ielas. Es labi apzinos, ka to nav vienkārši izdarīt, bet iespējams tas ir. **AV**

Vai valsts domā par ģimenēm, kurās aug bērni?

Apvienoto Nāciju Konvencijā par Bērnu tiesībām, kuru ir ratificējusi arī Latvija, ir noteikts valsts pienākums maksimāli gādāt par katra bērna normālu attīstību. Tomēr pie mums apmēram 85% ģimeņu ar bērniem ienākumi uz vienu ģimenes locekli ir zemāki par iztikas minimumu. Situāciju analizēt lūdzām LBAS speciālisti sociālajos jautājumos **Irīnu HOMKO**.

IIZE KRŪMIŅA

Jevgeņija Saulītēna ir jauna sieviete ar augstāko izglītību. Viņa strādā par bērnu audzinātāju un saņem 200 latu mēnesī. Viņas vīrs saņem minimālo algu. Ģimenē aug nepilns divus gadus vecs bērns, par kuru ģimene saņem divus valsts pabalstus – 30 un 6 latus mēnesī. Jaunā ģimene vēl aizvien dzīvo pie vecākiem, par savu dzīvokli nesapņo un ģimenes pieaugumu neplāno, jo dzīvo no rokas mutē.

- Labi, ka mums ir izpalīdzīgi radi un draugi, kas bērnu apgādā ar

nepieciešamajām drēbītēm un rotaļlietām, – stāsta Jevgeņija.

- Es jau labprāt būtu ilgāk pasēdējusi mājās ar mazuli, taču biju spiesta atsākt strādāt – mums vienkārši nebija, no kā iztikēt, – viņa piebilst.

Un ģimeņu ar līdzīgām problēmām Latvijā ir daudz.

Iztikas minimums turpina augt

Gada laikā iztikas minimums Latvijā palielinājies no 103,39 latiem 2005. gada aprīlī līdz 114,42 latiem 2006. gada aprīlī. Līdz ar to rodas jautājums, vai mūsu valstī tiek pie-

tiekami domāts par ģimenes labklājību? Un vai ģimenes ar bērniem ir valdības prioritāte?

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem, ģimenes valsts pabalsta apmērs par pirmo bērnu ģimenē ir 6 lati mēnesī, par otro bērnu – 7,20 lati, par trešo – 9,60 lati, bet par ceturto un nākamajiem bērniem – 10,80 lati. Lai gan visi, ieskaitot valsts maku turētājus, saprot, ka ģimenes valsts pabalsta apmērs ir ļoti zems, tas nav paaugstināts kopš 2003. gada 1. janvāra.

Labklājības ministrija ir ierosinājusi paaugstināt ģimenes valsts pabalstu no 6 uz 8 latiem, tomēr Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) uzskata, ka arī tas neatrisinās ģimeņu ar bērniem problēmas, jo 2 latu pielikums pabalstam nesedz pat inflācijas pieaugumu. Tāpēc politiku apgalvojumiem, ka valsts, paaugstinot pabalstus, atbalsta ģimenes ar bērniem, nav īsta pamata – inflācija «noēd» vairāk.

Ģimenes ar bērniem – prioritāte

Vairākās Eiropas valstīs ir izstrādāti dažādi modeļi, kā atbalstīt jaunās ģimenes sava pirmā mājokļa iegādi. Bērnu un ģimenes lietu ministrija tiek realizēta rīcības plāna koncepcija «Valsts ģimenes politika 2004. – 2013. gadam», kas paredz gan ģimenei draudzīgas vides veidošanu, gan ģimenes locekļu nodarbinātības pilnveidošanu un finansiālu atbalsta sniegšanu, gan citu palīdzību. Tomēr vēl aizvien netiek risināta problēma par atbalstu ģimenei mājokļa jautājumu risināšanā, jo Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija 2005. gadā nav sagatavojuši koncepciju.

LBAS pastāv uz to, ka mājokļu politikas plānošanā abām ministrijām ģimenes ar bērniem ir jāiekļauj kā prioritāra grupa. Būtu jāatbalsta gan jaunās ģimenes, gan tās, kurām parādu dēļ draud izlikšana.

Turpinājumu lasiet **3. lpp.** ➤

11. maijā cauri visai Rīgai pa 11. maršrutu devās kāds īpašs tramvajs. Rīkojot preses konferenci tramvajā, uz kura izvietota Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) reklāma, ar kuru LBAS iestājas pret «aplokšņu algām», rīkotāji izteica gatavību pret šo darba tirgū smago problēmu cīnīties nevis kampaņveidīgi, bet neatlaidīgi un līdz tam brīdim, kamēr vien šī problēma pastāvēs.

LBAS cīnās pret «aplokšņu algām»

LBAS arī turpmāk pievērsīs sabiedrības uzmanību nelegālās nodarbinātības problēmām un ēnas pusēm, lai pārliecinātu gan darba devējus, gan darba ņēmējus, cik mērķis ir «aplokšņu alga» sākotnēji iluzorais izdevīgums. Arī turpmāk cilvēki tiks uzrunāti, aicinot viņus pastāvēt par savām darba tiesībām un nepieļaut nelegālo nodarbinātību, kas jebkurā gadījumā ir bumba ar laika degli.

Jau no maija sākuma Rīgā 4. un 11. maršrutā kursē tramvaji, uz kuriem izvietota vizuālā reklāma aicina «nebūt cirvim» un cīnīties par savām tiesībām. Tāda pat reklāma izvietota arī uz diviem tramvajiem Liepājā un Daugavpilī. Šos reklāmas «krekļus» tramvaji valkā trīs mēnešus.

Preses konferencē piedalījās Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētājs Pēteris KRĪGERS, Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) direktors Ringolds BEINAROVICŠ, Valsts Darba inspekcijas (VDI) direktora pienākumu izpildītājs Jānis BĒRZIŅŠ, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) ģenerāldirektore Elīna EGLE, a/s «Laima» arodbiedrības priekšsēdētāja Valentīna OZOLA, celtnieku arodbiedrības priekšsēdētāja Māra TOMSONE un vairāku citu nozaru arodbiedrību vadītāji.

P. Krīgers uzsvēra: - Katrs trešais darba ņēmējs Latvijā strādā bez darba līguma, saņem algu aploksnē, strādā laikā, kad ir reģistrējies kā bezdarbnieks, strādā bez darba atļaujas vai kā citādi pārkāpj darba tiesiskās attiecības. Ja legalizētu kaut tikai 10% no šiem gadījumiem, tad valsts kasē papildus ieplūstu tik lieli finanšu līdzekļi, kas, piemēram, katra skolotāja algu ļau-

tu palielināt par aptuveni 95 latiem mēnesī.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūta veiktais pētījums liecina, ka aizvadītajā gadā nelegālās nodarbinātības rezultātā nesamaksātu ienākumu nodokļu un sociālo nodokļu veidā valsts budžetam gārām aizplūduši apmēram 620 miljoni latu.

- Arodbiedrības vēlas, lai darbinieki būtu aizsargāti, lai būtu noslēgti darba līgumi un lai godīgi uzņēmēji nebūtu spiesti bankrotēt negodīgas konkurences dēļ, kad citi nemaksā nodokļus, - piebilda LBAS priekšsēdētājs P. Krīgers.

- Mēs šodien braucam «ilgu tramvajā», jo mēs visi ilgojamies pēc tā, lai katrs darbinieks būtu laimīgs savā darba vietā. Un ir jāsakārto likumdošana, lai efektīvāk varētu kontrolēt strādājošos un zinātu, kuros uzņēmumos viņi strādā, - piebilda VDI direktora pienākumu izpildītājs Jānis Bērziņš, īpaši uzsverot, ka VDI nav konstatējusi nevienu nelegālās nodarbinātības faktu uzņēmumos, kuros ir arodbiedrības.

LDDK ģenerāldirektore Elīna Egle atzina, ka LBAS informatīvā kampaņa ir precīza un konkrēta. Viņa arī puda cerību, ka kampaņas aktivitātes uzrunās daudzus darba ņēmējus Latvijā.

- Viena no nelaimēm mūsu valstī ir tā, ka tiek pretnostatīti darbinieki un darba devēji. Mums bieži uzdod jautājumu, vai darba devēji nebaidās no tā, ka darbinieki veido arodbiedrību? Manuprāt, tiem darba devējiem, kas ir pārliecināti par savas darbības likumību un rūpējas par uzņēmuma nākotni, kuri strādā godīgi, nav iemesla baidīties no arodbiedrības. Viena no iniciatīvām, kas

LBAS priekšsēdētājs Pēteris Krīgers: «Katram darbiniekam ir jābūt aizsargātam.»

šobrīd ir svarīga mūsu sadarbībā ar LBAS, ir veidot veiksmīgu sociālo dialogu ne tikai nacionālajā līmenī, kas jau ir izdevies, bet domāt arī par to, lai darba ņēmēji būtu aizsargāti arī pašvaldībās. Tas būtu reģionālais sociālais dialogs un nākotnes sadarbība starp LDDK, LBAS un Latvijas Pašvaldību savienību. Uzskatu, ka, uzrunājot cilvēkus viņu dzīves vietās, var panākt nelegālās nodarbinātības izskaušanu, - skaidroja E. Egle.

NVA direktors Ringolds Beinarovičs izteicās, ka ir svarīgi, lai paši darba ņēmēji būtu pārliecināti, ka «aplokšņu algas» viņiem ir neizdevīgas.

A/s «Laima» arodbiedrības priekšsēdētāja Valentīna Ozola uzsvēra, ka uzņēmumā ir izveidots ļoti labs sociālais dialogs ar darba devēju. Pēdējā laikā arī esot vērojama tendence, ka darbinieki nebaidās runāt par savām tiesībām. **AV**

matbudžeta, nevis no valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta.

Un vēl. Kaut gan pavasarī veiktie grozījumi Valsts sociālo pabalstu likumā paredz, ka vienam no vecākiem, kuram ir piešķirts bērna kopšanas pabalsts, ir iespēja šo pabalstu saņemt arī tad, ja viņš strādā, tomēr tādā gadījumā pabalsta apmērs ir tikai 50% no piešķirtā pabalsta lieluma.

Grozījumi nosaka, ka maksimālā bērna kopšanas pabalsta summa ir 392 lati, bet minimālā - 56 lati, savukārt personai, kuras iepriekš nav bijušas nodarbinātas, saņem 50 latu bērna kopšanas pabalstu. Diemžēl līdz ar to var secināt, ka esošā sistēma atbalsta tikai turīgās ģimenes. Un mūsu nepārprotama nostāja ir tāda, ka, istenojot valsts atbalsta politiku ģimenēm ar bērniem, ir jāvadās pēc vienlīdzības principa. **AV**

LBAS uzskata, ka noteikti ir jāpaaugstina bērna kopšanas pabalsts

Turpinājums. Sākums 2.lpp.

Kāds ir risinājums?

Lai atrisinātu šīs un citas jauno ģimeņu problēmas, LBAS ierosina straujāk palielināt neapliekamā minimuma apmēru par apgādājamo ģimenēm ar bērniem, kā arī straujāk paaugstināt minimālo darba algu. Šajā kontekstā vajadzētu arī atrisināt jautājumus, kas saistīti ar nodarbinātību jaunajiem vecākiem, piedāvājot elastīgākas nodarbinātības formas. Jārisina arī problēmas ar mājokļa iegādi.

LBAS uzskata, ka noteikti jāpaaugstina bērna kopšanas pabalsts bērniem vecumā no 1 līdz 2 gadiem. Pašlaik tas ir 30 latu. Taču tas ne tuvu nesedz reālās izmaksas, kuras ir saistītas ar bērna vajadzībām. Turklāt pēc bērna divu gadu vecuma sasniegšanas valsts viņa uzturēšanai izmaksā vairs tikai pieticīgo ģimenes valsts pabalstu. Lielas cerības bija uz jauno bērna kopšanas pa-

balsta aprēķināšanas sistēmu strādājošajiem vecākiem par bērniem līdz 1 gada vecumam. Kā liecina statistika par 2005. gada decembri, no 16 746 bērna kopšanas pabalstu saņēmējiem par bērnu līdz 1 gada vecumam 9435 jeb 56,3% saņem pabalstu, kas nepārsniedz 56 latus! Tieši tāpēc savulaik LBAS bija par to, lai valsts atbalsts ģimenēm ar bērniem būtu universāls un vienāds neatkarīgi no ienākumiem. Pašreizējā situācija - jo mazāka alga, jo mazāks ir valsts atbalsts - ir pilnīgi acgārns un absurds! Vajadzētu būt tieši otrādi, lai lielāku palīdzību saņemtu tie, kam tā visvairāk nepieciešama. LBAS priekšlikums bija piešķirt pabalstu pusotras valsti noteiktās minimālās darba algas apmērā (šobrīd minimālā darba alga ir 90 latu) ikvienai ģimenei, jo šie pabalsti tiek izmaksāti no valsts pa-

Brīvdienas pienākas visiem!

Maīra MUCENIECE, Latvijas Tirdzniecības arodbiedrības priekšsēdētāja

Latvijas Tirdzniecības arodbiedrības padome (LTAP) nosūtījusi vēstuli LR Saeimas priekšsēdētājam Ingridai Ūdrei un visām Saeimas frakcijām, kurā ierosina ar attiecīgu LR likumdošanas aktu noteikt, ka visi mazumtirdzniecības veikali valsts teritorijā (pieļaujot dažus izņēmumus, piemēram, veikalus degvielas uzpildes stacijās un preses tirdzniecības vietās) tiek slēgti vismaz piecas dienas gadā. Runa ir par šādām valsts svētku dienām:

- 1. janvāris - Jaungada diena;
- Pirmās Lieldienas;
- 24. jūnijs - Jāņu diena;
- 18. novembris - Latvijas Republikas Proklamēšanas diena;
- 25. decembris - Pirmie Ziemassvētki.

Saistībā ar darba specifiku un nepieciešamību nodrošināt nepārtrauktu darbu, svētkos jāstrādā speciālajiem palīdzības dienestiem, ārstniecības iestādēm, sabiedriskajam transportam, arī izklaides vietām. LTAP uzskata, ka svētki nevar būt izveidoti par vienu lielu iepirkšanos. Līdz ar to vairākiem desmitiem tūkstošu veikalu darbinieku visā Latvijā tās pārvēršas par parastām darba dienām, liedzot viņiem iespēju sajaut svētku prieku un būt kopā ar savām ģimenēm.

Aptaujājot savus biedrus, vairākumā gadījumu LTAP saņēmusi atbildes, ka veikali svētkos tiek apmeklēti ne jau tāpēc, lai iegādātos pirmās nepieciešamības preces vai arī veikala apmeklējumam nav bijis laika darbdienas vakaros vai nedēļas atpūtas dienās. Tas noticis vienkārši tāpēc, ka veikali bijuši atvērti.

Arī vairāki uzņēmēji ir pārdūš viedokli, ka svētkos turēt atvērtus savus veikalus viņiem liek tikai sīva tirgotāju konkurence - ja viņa veikālā, piemēram, būs brīvdiena, tad potenciālais pircējs visdrīzāk aizies uz citu, blakus esošo veikalu, kurš tajā dienā būs atvērts.

Ja savlaicīgi tiktu sniegta informācija par veikalu darba laikiem svētkos, pircēji racionālāk plānotu iepirkšanos, neizjūtot papildu neērtības. Un arī tirgotājiem nesamazinātos kopējais apgrozījums.

Likumā noteikts, ka par darbu svētku dienās pienākas piemaksa 100% apmērā no noteiktās stundas vai dienas algas likmes, taču darba devēji to ne vienmēr ievēro. Savukārt darba ņēmēji bieži vien nezina savas tiesības vai arī paļaujas uz darba devēja godaprātu. Bieži nākas saskarties ar to, ka vairākums nodarbināto nezina, ka ar likumu noteiktās svētku dienas ir arī Mātes diena un Vasarsvētki. Arodbiedrības biedriem likumi tiek skaidroti, līdz ar to viņi arī ir labāk informēti. **AV**

«Valsts svētkos vēlos būt kopā ar savu ģimeni. Lai arī saņemtu papildu samaksu par darbu, tā nekompensē iztrūkstošo svētku sajūtu.»

INITA GABRĀNE, pārdevēja TC «Mols»

«Svētki jāsvin ģimenes lokā, radu vai draugu pulkā mājās, kādā kultūras pasākumā, izklaides vietā, izbraukumā pie dabas vai citur, nevis lielveikalā. Ziemassvētki un Lieldienas nav iedomājami arī bez baznīcas apmeklējuma.»

ANNA JURKĒVIČA, pārdevēja TC «Origo»

«Nesaprotu, kāpēc mums jāstrādā, kad citi atpūšas. Laimīgi un smaidīgi cilvēki brauc ārā no Rīgas, bet mums jāpaliek savās darba vietās.»

JUDĪTE ZARĪNA, veikala vadītāja TC «Alfa»

14 valsts svētku dienas 2006. gadā, par darbu kurās pienākas Darba likumā noteiktā piemaksa

- 1. janvāris - Jaungada diena
- 14., 16. un 17. aprīlis - Lielā Piektdiena, Pirmās Lieldienas un Otrās Lieldienas (katru gadu mainīgi datumi)
- 1. maijs - Darba svētki
- 4. maijs - Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas diena
- 14. maijs - Mātes diena (katru gadu mainīgs datums)
- 4. jūnijs - Vasarsvētki (katru gadu mainīgs datums)
- 23. jūnijs - Līgo diena
- 24. jūnijs - Jāņu diena
- 18. novembris - Latvijas Republikas proklamēšanas diena
- 25. un 26. decembris - Pirmie Ziemassvētki un Otrie Ziemassvētki
- 31. decembris - Vecgada diena

Reālā dzīve pēc profesionālās skolas beigšanas

Anīta KALMANE, «Izglītība un Kultūra» speciāli «Arodbiedrību Avīzē»

Katru gadu vairāki tūkstoši Latvijas jaunieši gan iestājas arodvidusskolās, arodskolās un citās profesionālajās skolās, gan arī tās absolvē. Beidzot mācības, viņi cer, ka atradīs darbu savā jomā un būs labi speciālisti, izmantojot zināšanas, kuras ieguvuši skolā.

Profesiju atbilstību darba tirgus prasībām Latvijā nosaka profesiju standarti, kuri regulē, lai profesijas, ko māca izglītības iestādēs, atbilstu mūsdienu darba tirgus prasībām. Diemžēl finanšu un laika trūkuma dēļ gadā tiek organizēti tikai aptuveni 20 profesiju standartu izstrāde. Lai paātrinātu šo procesu, izglītības iestādēs, sadarbojoties ar darba devējiem, pašas cenšas veidot savas darba grupas, lai būtu iespējams ātrāk izstrādāt profesiju standartus, līdz ar to ir sperts vismaz viens solis, nodrošinot jauno speciālistu apmācību atbilstoši darba tirgus prasībām.

Tomēr to, vai skolā apgūtās zināšanas tiešām atbilst reālajam darba prasībām un nepieciešamajām iemaņām, tik viennozīmīgi nevar pateikt. Viss ir atkarīgs no attiecīgās mācību iestādes un profesijas.

Šķiet, ka jauno speciālistu pārprodukcija Latvijā būs vienmēr. Nav iespējams sagatavot tieši tik daudz speciālistu, cik darba tirgum ir nepieciešams. Piemēram, ja darba tirgū šogad vajadzīgi 50 galdnieki, tas nenozīmē, ka profesionālās skolas šogad absolvēs tieši 50 galdniekus. Jāpatar prātā, ka no tiem iespējamiem 50 galdniekiem vieni nekad nestrādās savā profesijā un visi arī nebūs labi speciālisti, tāpēc ir jāsagatavo vairāki galdnieki, nekā vajadzīgs. No otras puses, audzēkņi, kas vēlas kļūt par galdniekiem, ir mazāk, nekā to audzēkņi, kas vēlas būt, piemēram, par frizieriem, tāpēc friziera specialitātē tiek sagatavots vairāki speciālisti, nekā nepieciešams. Arī tas ietekmē darba tirgu, jo pieprasītākajās specialitātēs «izdzīvo stiprākais», bet nepieprasītākajās strādā gandrīz visi sagatavotie speciālisti, pat ja viņu darba kvalitāte nav tik laba, kā būtu vēlamas.

Viena no biežāk apcerētajām problēmām, spriežot par mācību kvalitāti un tās atbilstību tirgus prasībām,

ir obligātā prakse, kuru vairāku mēnešu garumā iziet visi profesionālo skolu audzēkņi. Tas, kādā uzņēmumā un amatā topošais speciālists praktizēsies, lielā mērā iepaidos gan viņa prasmes, gan viņa viedokli par savu turpmāko darbu, gan arī viņa nākamā saskarsmi ar klientiem. Dažās skolās audzēkņi paši atrod sev prakses vietas, bet citas skolas nodrošina prakses vietas saviem audzēkņiem. Jārekinās arī ar to, ka atšķiras situācija, kādā atrodas reģionu skolu audzēkņi atšķirībā no Rīgas – reģionos, jo ierobežotās iespējas visiem apgūt kvalifikācijas prakti uzņēmumos. Tātad gadījumos, kad nav uzņēmuma, kur jauniešiem praktizēties, viņš prakses darbus veic turpat savā izglītības iestādē. Tādējādi nepieciešamas darba iemaņas gan it kā tiek apgūtas, tomēr izpaliek tik svarīgā saikne ar reālo darba tirgu.

Dažu jomu audzēkņi jau studiju laikā sāk strādāt, jo viņu profesijas speciālisti ir ļoti pieprasīti un darba piedāvājumu netrūkst. Tomēr nereti gadās tā, ka pat pēc skolas absolvēšanas cilvēkam ir grūti atrast darbu. Lielākoties tas ir tāpēc, ka Latvijā šobrīd trūkst ļoti lielu uzņēmumu, kas spētu investēt laiku un naudu jaunausgādātajos darbiniekos, bet nelieku uzņēmumi vairāk orientējas uz darbiniekiem ar zināmu pieredzi. Bieži vien uzņēmumi aizmirst, ka jauniešiem savā izglītības iestādē ir apguvis pamatprasmes attiecīgajā profesijā un viņam tikai nepieciešams laiks, lai pielāgotos darbam attiecīgajā uzņēmumā.

Tā rodas apburtais loks – uzņēmēji grib pieredzējušus darbiniekus uzreiz, bet profesionālo skolu absolventi, lai arī kopumā sagatavoti turpmākajai darba dzīvei, vēl nav tik prasmīgi, lai no pirmās dienas pilnvērtīgi iekļautos uzņēmumā darba. Tiek pausti arī viedokļi, ka darba tirgum netiek sagatavoti pietiekami labi speciālisti, jo ir nepilnīgs materiāli tehniskā bāzes nodrošinājums, kas ja cilvēstais ražošana, un viņiem trūkst darba pieredzes. Tādējādi darbinieki, kas ir gatavi darboties, turklāt ar pieticīgākām karjeras iespējām.

Ja lielākā daļa 9. un 12. klašu audzēkņu nezina, ko darīs pēc skolas beigšanas, tad sakiet, ko gribat, bet kaut kas ar profesionālo orientāciju mūsu valstī nav kārtībā. Diemžēl kļūdas profesijas izvēlē maksā pārāk dārgi... Arī ar reālu iespēju papildināt bezdarbnieku rindas.

Ize KORNEVA, «Rīgas Balss» speciāli «Arodbiedrību Avīzē»

Izvēlies, ko vēlies!

Vēcaji padomjulaiku izglītības sistēmai bija ļoti daudz trūkumu un nepilnību, taču bija arī dažas pozitīvas lietas. Toreiz klašu audzinātāju pienākumos, piemēram, ietilpa obligātā profesionālā orientācija – viņi ieinteresēja un aicināja skolēnus apgūt dažādus valstij nozīmīgus arodus, un, ja tas netika darīts formāli, bet no sirds, tad savs labums noteikti bija.

Tagad profesionālā orientācija vairs neesot viens no svarīgākajiem pedagogu uzdevumiem, bet gan skolēnu pašu dārišana. Ja vecākiem nav laika, ja dažādu profesionālās orien-

bilte diez vai var kalpot par mierinājumu konkrētajam cilvēkam un šāda situācija diez vai ir uzskatāma par normālu parādību kopumā. Kāpēc tad cilvēks piecus gadus deldējis solu un bikšu dibenu augstskolā? Kā lai palīdz skolēniem izvēlēties isto ceļu dzīvē, lai viņi nekļūtu par bezdarbniekiem, nastu saviem vecākiem un sabiedrībai – šie jautājumi ir pārāk būtiski, lai izliktos tos nedzirdam.

Kā atrast savu vietu?

Sabiedriskā organizācija «Jauniešu konsultācijas» veica pētījumu, kurā apkopojā 2213 respondentu – skolēnu vecumā no 17 līdz 19 gadiem – viedokli. Secinājumi? Lai gan studēt katru gadu vēlas arvien vairāk jauniešu, profesijas izvēlei nereti ir nejaūs

(Ne)profesionālā orientācija

tācijas un karjeras izvēles iestāžu apmeklējums šķiet apgrūtināts un prasa papildu līdzekļus, tad skolēni profesiju nereti izvēlas, «zīlējot kafijas biezumos» vai uzklaustot apsaubama draugu un paziņu ieteikumus. Arī centralizēto eksāmenu izvēle 12. klasē, kuru rezultāti ir nepieciešami, stājoties augstskolās, notiek pēc principa «ka tik vieglāk», nevis «man šīs eksāmens vajadzīgs». Žēl, jo tādu orientāciju drīzāk varētu saukt par neorientāciju.

Nesen LTV raidījumā «Seit un tagad» kāds skatītājs, jaunais speciālists, uzdeva jautājumu: «Ko darīt?» Pēc augstskolas beigšanas viņš nekādi nevarot atrast darbu ekonomikas specialitātē un tāpēc tagad strādājot par tramvaja vadītāju. Raidījuma vadītāji mierināja, ka visi darbi esot vienlīdz labi un cienjami, ka gan jau ar laiku pūsis samēklešot darbu arī savā profesijā, taču tāda at-

Skolēniem šķiet, ka atliek tikai pabeigt kādu prestižu mācību iestādi, lai darba devēji jau paši sastātos rindā pie durvīm.

gadījuma raksturs. Jaunieši atzīst, ka viņiem pietrūkst informācijas par profesijām, to saturu un pieprasījumu darba tirgū, arī profesionālā orientācija skolās tiek vērtēta kā nepietiekama. Bez tam daudz skolēni uzskata, ka zināšanas, ko viņi apgūst, darba tirgū nebūs vajadzīgas asociācijas, kas ir ieinteresētas jauno speciālistu sagatavošanā un pārzina darba tirgu dažādās nozarēs. Skolēni uzskata, ka nākamoprofesiju vislabāk iepazīt, sākot darbu palīdz prakse uzņēmumos, taču daudzās mācību iestādēs neapstāv šādas sadarbība ar nākamajiem darba devējiem. Prakses vietas audzēkņi un studenti meklē paši, bieži vien – nesekmīgi, bet darba devēji lielākoties piepras jaunu gatavus speciālistus ne vien ar atbilstošu diplomu, bet arī ar darba pieredzi.

Profesijas izvēle saistīta ar stereotipiem par prestižām un neprestīžām profesijām. Skolēni bieži vien mēdz interesēties, kādas mācību iestādes diploms labāk kotejas darba tirgū, nevilnina – viņi maldīgi uzskata, ka darbs tajās ir fiziski grūtāks un zemāk atalgots, turklāt ar pieticīgākām karjeras iespējām.

Izglītībā ieguldītais atmaksājas

Latvijas Universitātes studenti darba procesā «Grindeks» laboratorijā.

Par a/s «Grindeks» pieredzi, piesaistot jaunus darba tirgus resursus, stāsta farmācijas uzņēmuma personāla daļas vadītāja **Dace ŠAITERE** un sabiedrisko attiecību daļas vadītāja **Laila KĻAVIŅA**.

Rūta VIMBA

Problēmas ar kvalificētu speciālistu trūkumu farmācijas un citās ar dabaszinātnēm saistītās nozarēs izriet no valsts politikas attiecībā uz profesionālo un vidējo izglītību, uzskata Laila Kļaviņa. Viņa domā, ka neizvēlēties dabaszinību un eksaktos priekšmetus jauniešus mudina šķietami vieglākā alternatīva – sociālās humanitārās zinātnes. Dace Šaitere vē-

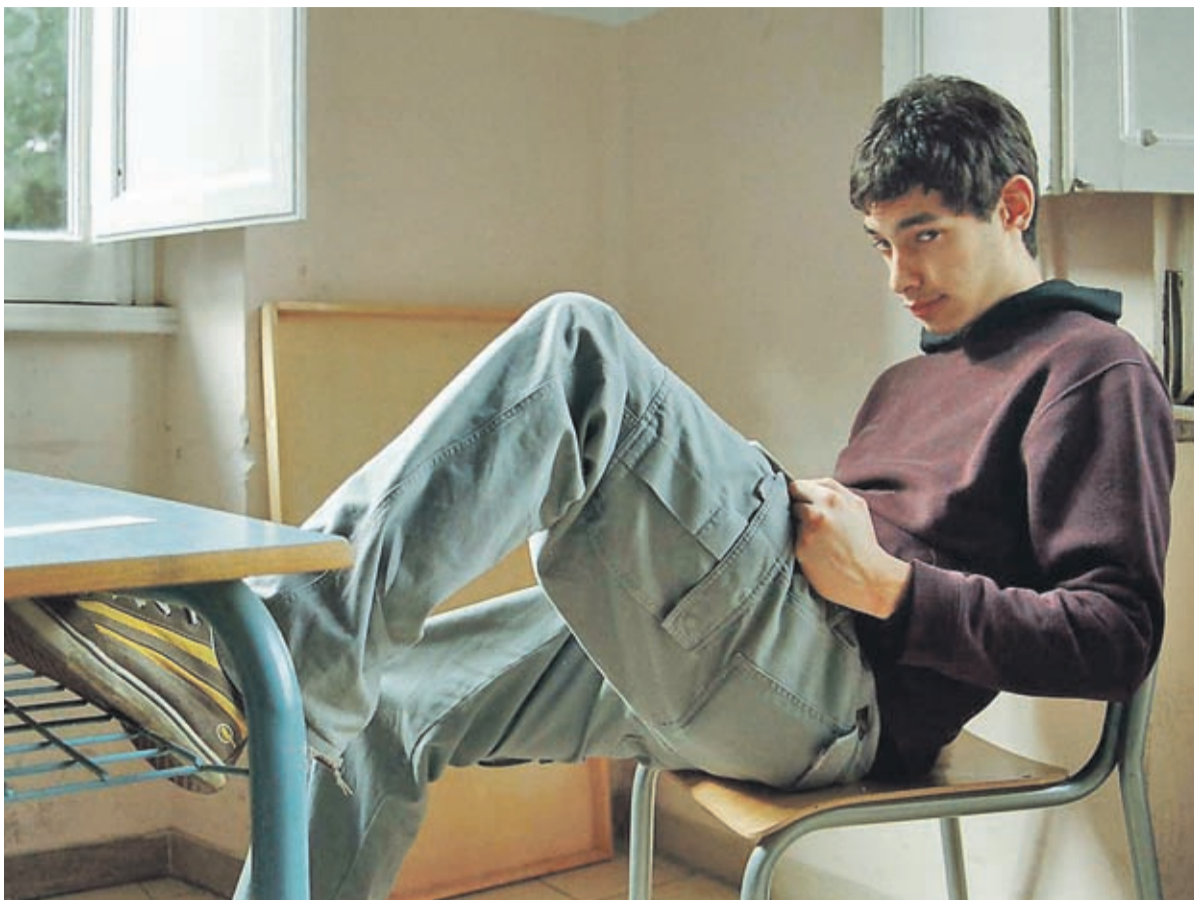
tē, ka kvalificēta darbaspēka trūkums nerodas tikai augstskolu programmu nepilnību dēļ. Nozarei tik nepieciešamā kvalificētais darbaspēks nāk no vidējās speciālās izglītības iestādēm. «Grindeks» reālu problēmu risinājumu sāka ar skolu materiāltehniskās bāzes izveidošanu.

Noslēdzām līgumus ar piecām mācību iestādēm. Vienkārsī uzdevinājām 5000 latas ar vienu vienīgu nosacījumu, ka šī nauda jāizlieto iekārtu iepirkšanai. Līdzekļi tika izmantoti laboratoriju iekārtošanai, prezentācijas tehnikas iegādei. Uzmanība tika pievērsta tehniskās bāzes uzlabošanai, lai atbilstu praktisko iemaņu attīstīšanai.

Pašā uzņēmumā tika izveidotas prakses vietas, lai dotu iespēju praktizēties iepazīties ar farmācijas metus jauniešus mudina šķietami vieglākā alternatīva – sociālās humanitārās zinātnes. Dace Šaitere vē-

strādā uz pusslodzi. D. Šaitere gan atzīst, ka uzņēmumā, pieņemot darbā jauniešus, veidojas zināms risks. Viņu sagatavošanā un apmācībā tiek ieguldīti papildu naudas līdzekļi, uzņēmuma darbiniekiem pie tiešajiem pienākumiem nāk klāt rūpes par prakses studentiem, taču ne visi pēc tam paliek te strādājot kā darbinieki.

«Grindeks» piedāvā izglītības iestādēm papildināt mācību programmas, sūtot savus darbiniekus lasīt lekcijas par farmācijas nozares specifiku, kas saistīta ar ražošanu. Šobrīd «Grindeks» prakses vietas ierīkošanai piesaistījis arī Eiropas Savienības līdzekļus – kopā ar Olaines Mehānikas un tehnoloģijas skolēnu ir izstrādāts projekts par prakses vietām un diplomdarbu izstrādi uzņēmumā. Arī šajā projektā «Grindeks» ieguldā savu artavu, papildus finansiāli moti- vējojot prakses dalībniekus un vadītājus. D. Šaitere secina:

«Grindeks» cieš no darbaspēka aizce-

lošanas. Taču šis iemesls «Grindeks» pārāk neuztrauc, jo mēdz būt arī tā, ka cilvēks no labākas dzīves meklējumiem ārzemēs pēc kāda laika atgriežas Latvijā. Un atgriežas, lai atkal strādātu tieši «Grindeks».

Uzņēmums iespēju robežās atbalsta savus darbiniekus, radot labu darba vidi, kā arī motivējot strādāt. Sekojam līdzi Latvijas darba tirgus tendencēm, cenšamies saglabāt pieklājīgu darba samaksu, lai varētu saviem darbiniekiem nodrošināt visu to, kas viņiem nepieciešams. Piedāvājam arī sociālās garantijas – dažāda veida apdrošināšanu, psiudenu dotēšanu (~60% apmērā), uzņēmuma darbiniekiem tiek rīkoti kopīgi pasākumi, – stāsta D. Šaitere.

Uzņēmumā ir sava arodbiedrība. Katru gadu tiek parakstīts kopīgums, kurā tiek noteiktas visas sociālās un materiālās garantijas. Parasti karstāko diskusiju objekts ir apdroši-

Akciju sabiedrības «Grindeks» pieredze

«Grindeks» cieš no darbaspēka aizce-

lošanas. Taču šis iemesls «Grindeks» pārāk neuztrauc, jo mēdz būt arī tā, ka cilvēks no labākas dzīves meklējumiem ārzemēs pēc kāda laika atgriežas Latvijā. Un atgriežas, lai atkal strādātu tieši «Grindeks».

Uzņēmumā ir sava arodbiedrība. Katru gadu tiek parakstīts kopīgums, kurā tiek noteiktas visas sociālās un materiālās garantijas. Parasti karstāko diskusiju objekts ir apdroši-

piemēram, Oksfordas vai Hārvardas universitāti, tad jau darba devēji paši stāvēs pie durvīm rindā. Jaunie cilvēki nesaprot, ka ne jau mācību iestādes nosaukums ir svarīgs, bet gan zināšanas, prasmes un iemaņas. Augstskolu, un arodskolu absolventi neatrod savu vietu darba tirgū arī nepareizas profesijas izvēles dēļ.

Kā kaķis uz četrām kājām

Latvijā jau vairākus gadus diskutējam par jauniešu profesionālās orientācijas problēmu risināšanu, izglītības iestāžu un darba devēju sadarbības pilnveidošanu, taču būtisku rezultātu šim sarunām pagaidām nav. Nesen darba devēji, izglītības un ekonomikas speciālisti piedalījās Profesionālās izglītības attīstības aģentūras (PIAA) rīkotajā forumā «Profesionālās izglītības politika Latvijā Lisabonas stratēģijas uzdevumu gaismā».

Pasākumā par Latvijas izglītības sistēmas un darba tirgus mijiedarbību lielākoties izskanēja kritiski viedokļi. Speciālisti uzskata, ka joprojām nav izveidoti darboties spējīgi mehānismi, lai sasniegtu nospraustos mērķus.

Viens no aktuālākajām problēmām ir zemā uzņēmējdarbības aktivitāte – nozaru speciālisti ir pārāk kūtri, kad jāformulē savas vēlmes un ieteikumi izglītības sistēmai. Gadiem ilgi tiek runāts par tādas sadarbības trūkumu, kā arī par darba devēju zemo ieinteresētību pieņemt darbā jauniešus bez pieredzes, par profesionālās izglītības zemo kvalitāti un citām likstām. Prerunāj vērtējama situācija darba tirgū. Pieprasījums pēc atsevišķu nozaru speciālistiem ir pat desmit reizi lielāks nekā piedāvājums. Tostarp citi jaunie speciālisti ilgstoši neatrod savu vietu darba tirgū – lielākā daļa no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita ir tieši ar vidējo vai profesionālo izglītību.

Taču darba devēji un izglītības speciālisti pauda apņēmību atkal sēties pie sarunu galda, lai kopīgi risinātu minētās problēmas. Atliek vien piekrist kādai no foruma dalībniecēm, kura uzskata, ka jauniešiem, izvēloties profesiju un izglītību, svarīgāka ir, lai jebkurā dzīves situācijā viņš «kā kaķis nokristu uz četrām kājām» un ka profesionālās orientācijas lietās nav mazsvarīgu jautājumu. **AV**

No septembra pedagogu algas palielināsies par 50 latiem!

Astrīda HARBACEVIČA, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība 4. aprīlī parakstīja vienošanos ar Ministru prezidentu Aigaru Kalvīti, izglītības un zinātnes ministri Inu Druvīti un finanšu ministru Oskaru Spurdziņu par darba algas paaugstināšanu pedagogiem. Sākotnēji pedagogu darba algu 2006. gadā bija paredzēts paaugstināt par 40 latiem. Taču vienoties, ka paaugstinājums būs 70 latiem.

Pedagogu darba algas par 20 latiem tika paaugstinātas jau 1. janvārī. Nākamais paaugstinājums būs 1. septembrī, kad alga pedagogiem paaugstināsies vēl par 50 latiem. Izglītības

iestāžu (izņemot augstākās mācību iestādes un koledžus) vadītājiem un vietniekiem šīs summas būs diferencētas atkarībā no izglītojamo skaita.

Atbilstoši agrāk plānotajam, no jaunā mācību gada būtiski paaugstināsies augstskolas un arī koledžās strādājošo pedagogu algas.

Positīvi vērtējama arī vienošanās par to, ka Izglītības un zinātnes ministrija līdz 2006. gada 1. jūnijam iesniedz Ministru kabinetam izskatīšanai noteikumu projektu, lai nodrošinātu Vienošanas īstenošanu. Savlaicīgi pieņemot šos noteikumus, tiks atrisinātas divas būtiskas lietas, kuras līdz šim «klibojušas».

Pirmkārt, pedagogi pirms aiziešanas atvaļinājumā skaidri zinās, uz kādiem noteikumiem strādās jaunajā mācību gadā, kas, iespējams, kaut da-

ziem, kuri posās pamest darbu izglītības iestādēs, ļaus izšķirties par palikšanu. Bet dažus varbūt arī iedrošinās vērt skolas durvis un pieteikties darbā.

Otrkārt, tas dos iespēju pašvaldībām, kuras maksā algu virknei pedagogu, pārstrukturēt savus līdzekļus un savlaicīgi paredzēt darba algas paaugstināšanu.

Vai tas, ko šoreiz panācām, ir maz vai daudz? Viss ir relatīvs. Labi, ka paaugstinājums no 1. septembra tomēr būs. Un tie būs 50 lati. Taču mēs uzskatām, ka kopumā šīs paaugstinājums vē aizievan nav pietiekams

Pie vairākiem jautājumiem turpinām strādāt. Runa ir arī par atalgojuma kritēriju izstrādi. Šie kritēriji saistīti darba samaksu ar darba kvalitāti.

Grūbu arī pateikt paldies visiem, kas atbalstīja izglītības darbiniekus! **AV**

Cīņās gūtais rūdījums

Ize KORNEVA, «Rīgas Balss» speciāli «Arodbiedrību Avīzē»

Ja Latvijas iedzīvotājiem vajadzētu nosaukt populārākās nozaru arodbiedrības, tad vienā no pirmajām vietām noteikti būtu Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA). Gan tāpēc, ka arodbiedrības vārds alāž bijis ļoti sadzirdams dažādu izglītības un zinātnes aktualitāšu sakarā, gan tāpēc, ka arodbiedrības viedokli ieklausās tie, kas pie varas un teikšanas, gan tāpēc, ka tomēr izdevies salīdzinoši daudz paveikt. Par spīti tam, ka ne vienu reizi vien nācies būt nepateicīgajā vidū tājā lomā.

Viens nav karotājs

– tas skaidrs bez komentāriem. Izglītības un zinātnes darbinieki «kaujas laukā» pēdējos gados nekad nav jutiesie vieni – ar viņiem kopā bijusi arodbiedrība. Vienalga, vai viņa notiek par cilvēka cienīgu darba samaksu vai pret neejdzīgiem likumiem un lēmumiem, arodbiedrība nav stāvējusi malīnā. Iespējams, ka tieši tādēļ lielākā daļa Latvijas pedagogu arodbiedrībai uzticās. Bet uzticības nasta, kā zināms, nebūt nav viegla.

Ilgī un grūti nāca arī pēdējais lēmums par pedagogu algu pielikumu no šī gada 1. septembra. 50 lati, ņemot vērā inflāciju un salīdzinot ar kolēģu algām Igaunijā un Lietuvā, vienam otram varbūt tāds nieks vien šķiet, taču LIZDA priekšsēdētāja Astrīda Harbaceviča un bijuši Izglītības un zinātnes ministre Ina Druviete to sauc par lielu panākumu. Kad valdība kārtējo reizi gribēja atrunāties ar plāno budžeta «deķīti» un aizmālet acis ar nekonkrētiem solījumiem par «kaut kad» un «kaut kā», arodbiedrība istādījā laikā sarīkoja Ministru prezidenta tikšanos ar skolotājiem. Domājotiem un inteliģentiem cilvēkiem nevar vien tik vienkārsī acis aizmālet un mutēs

aizbāzt! Fakts pret faktu, arguments pret argumentu un... Kalviša kungs bija spiests aiziet no šīs sanāksmes gluži kā skolas puika, kurš nav sagatavojis uzdotu un par to saņemis nesekmīgu vērtējumu.

Bet vēl lielāks «teijāteris» sekoja pēc tam. Arodbiedrības tikšanās ar Ministru prezidentu, lai pieņemtu galīgo lēmumu, atkal un atkal tika atlikta – it kā Kalviša kunga lielās aizņemības dēļ, līdz beidzot lielā slēpenībā kaut kas tomēr bija sarunāts. Mediji ziņoja, ka ministrs un arodbiedrības pārstāvi esot gandarīti, tāpēc pedagogus uz streiku vairs neaicināšot, taču konkrētas summas un konkrētus datumus nenosauca. Atgādinām, ka skolotāji vēlējas saņemt 2006. gada 1. maija un vēl 2006. gada 1. septembra.

Skolotāji vēl joprojām jūtas materiāli un morāli nenovērtēti. Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība jau nu neklusēs un malā nestāvēs.

Šādas politikas rūgtos augļus diemžēl jau tagad sākam plūkt un baudīt. Rīgā šobrīd ir vairāk nekā 300 izglītības darba vakanču, un

Cīnītāja un vidutāja lomā

Pedagogos tāda slēpenība radīja neizpratni un nelāgas aizdomas, ka viņiem aiz muguras noslēgta neizdevīga vienošanās. Viens otrs arodbiedrības biedrs jau grasījās mest mieru šai kaujai. Sava tiesa pārmetumu tika adresēti arī LIZDA pārstāvtācu LIZDA priekšsēdētāja Astrīda Harbaceviča un bijuši Izglītības un zinātnes ministre Ina Druviete to sauc par lielu panākumu. Kad valdība kārtējo reizi gribēja atrunāties ar plāno budžeta «deķīti» un aizmālet acis ar nekonkrētiem solījumiem par «kaut kad» un «kaut kā», arodbiedrība istādījā laikā sarīkoja Ministru prezidenta tikšanos ar skolotājiem. Domājotiem un inteliģentiem cilvēkiem nevar vien tik vienkārsī acis aizmālet un mutēs

Apsveicam!

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība sveic Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA) priekšsēdētāju **ASTRĪDU HARBACEVIČU** ar 2006. gada Cicerona balvas saņemšanu.

A. Harbaceviča balvu ieguva nacionālās politikas jomā – par LIZDA vadību un spēju panākt pedagogu algu paaugstinājumu.

Cicerona balva dažādās nominācijās Latvijā tiek piešķirta jau astoto gadu. Šo konkursu rīkoja Latvijas Universitātes Komunikācijas studiju nodalījuma klēmas praktikums sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu, Latvijas Zinātņu akadēmiju, Saekmas Preses dienestu, Latvijas Reklāmas asociāciju un Žurnālistu savienību.

LKDAF kongresā pārlūko četrus gadu darbu

Maija PASTARE, LKDAF juriskonsulte

Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrību federācijas (LKDAF) 6. kongress notika 22. aprīlī, vienlaikus atzīmējot arī LKDAF 15 gadu darbības jubileju.

Kongresā piedalījās mūsu sociālie partneri – kultūras ministre Helēna Demakova, Kultūras ministrijas (KM) Kultūrpolitikas ieviešanas departamenta direktore Dace Vilsone, KM Kultūrpolitikas ieviešanas departamenta skatuves mākslas nodaļas vadītāja Ilze Kļaviņa, Rīgas domes Kultūras departamenta direktore Diāna Čivle, mūsu sadarbības partneri – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs Pēteris Krīgers un viņa vietniece Līvija Marcinkēviča, kā arī mūsu sociālie partneri – Latvijas Nacionālās operas Personāla daļas vadītāja Beāta Galzone un Rīgas Centrālās bibliotēkas direktore Dzidra Šmita.

Kongresā tika analizēta un izvērtēta nozares arodbiedrības darbība iepriekšējo četrus gadu periodā, pieņemti lēmumi un darbības Programma turpmākam periodam līdz 2011. gadam. Kongress pieņēma trīs rezolūcijas – «Par minimālās darba algas paaugstināšanu», «Par iedzīvotāju ienākuma nodokļa diferencēšanu» un «Par darbinieku informēšanu un uzklaušanu».

LKDAF valde izstrādājusi darba koplīguma paraugu, kuru dalīborganizācijas izmanto par pamatu, slēdzot koplīgumu ar savu darba devēju. LKDAF dalīborganizācijās, kurās arodbiedrība ir noslēgusi koplīgumu, izdevies panākt darba algas paaugstinājumu un sociālās garantijas.

2005. gada 25. augustā nozares sociālā dialoga rezultātā tika sarakstīts Latvijas kultūras darbinieku forums «Tradīcijas un attīstība», kura laikā tika parakstīts memorands «Kultūra 2010». Memorands nosaka kultūras nozares īpašo statusu mūsu valstī. Saistībā ar forumu tika izstrādāts arī vidējais mēneša atalgojuma pieauguma plāns dažādu kultūras nozaru darbiniekiem līdz 2010. gadam.

LKDAF valde, sadarbojoties ar Kultūras ministriju un Saeimu, ir panākusi pozitīvu risinājumu jautājumā par izdienas pensijām – 2004. gadā tika pieņemts «Valsts un pašvaldību profesionālo orķestru, koru, koncertorganizāciju, teātru un cirka mākslinieku izdienas pensiju likums».

LKDAF ir vairāku starptautisku arodbiedrību centru dalīborganizācija no Latvijas: Vispasaules kultūras, masu mediju un izklaides industrijas arodbiedrību centrāles (UNI-MEI), Starptautiskās Aktieru federācijas (FIA) un Starptautiskās Mūziķu federācijas (FIM) dalīborganizācija. Kopš 2004. gada LKDAF priekšsēdētājs Aldis Miševičs pārstāv Latviju Eiropas Komisijas Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāta Sociālā dialoga komisijā izpildītājmākslas nozarē. Dalība minētajās organizācijās un komisijā dod iespēju apgūt citu Eiropas Savienības valstu pieredzi sociālā dialoga risināšanā.

LKDAF 6. kongresā par priekšsēdētāju atkārtoti tika ievēlēts Aldis Miševičs. **AV**

Eiropas aviācijas nozares darbinieku pārstāvji manifestācijā Luksemburgā izvirza prasības par darba un atpūtas laika sabalansēšanu.

Vai lidojumi būs droši?

Ansis NEIMANIS

Latvijas Civilās aviācijas (CA) lidotāju arodbiedrību asociācija un tās biedri ir nobažījušies par Eiropas Komisijas izstrādāto un pašlaik Eiropas Parlamentā (EP) skatīto regulu, kuras pieņemšanas gadījumā var pasliktināties aviokompāniju piedāvāto lidojumu drošība.

Lidojuma drošība ir pirmā lieta, par ko katrs no mums iedomājas, kad plāno doties ceļojumā vai darījuma braucienā ar lidmašīnu. Taču jebkuram pasažierim tā tomēr nav ikdienas aktualitāte, ar kuru savā darbā nākas saskarties lidmašīnu apkalpēm.

Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības (ES) ministri ir izstrādājuši grozījumus regulā, kas skar aviācijā nodarbināto intereses. Tiek pausta, ka viens no šo grozījumu mērķiem ir uzlabot aviokompāniju sniegto pakalpojumu kvalitāti un drošību. Pirmajā acu uzmetienā tas šķiet loģiski un apsveicami. Tomēr Latvijas

Civilās aviācijas lidotāju arodbiedrības priekšsēdētājs **Voldemāram LOSĀNAM** par gaidāmajām pārmaiņām ir profesionāls viedoklis:

– Šī regula var aviācijas nozarei izdarīt «lāča pakalpojumu». Noteikumi nav pilnīgi. Veidojot šo nozari regulējošo dokumentu, kā izskatās, nav ņemti vērā pēdējie zinātniskie un medicīniskie dati, kuri norāda uz apdraudējumu lidojumu drošībai, kas var rasties apkalpes paaugstinātā noguruma rezultātā.

Regulas jaunā sadaļa par lidojumu un darba laika ierobežojumiem un atpūtas prasībām paredz darba laika ierobežojumu lidaparāta apkalpes locekļiem 13 stundas dienā un 11 stundas un 45 minūtes nakts laikā (neskaitot pagarinājumus). Tad, lūk, tieši šis ierobežojums ļauj aviokompānijām savus darbiniekus nodarbināt vēl intensīvāk nekā līdz šim. Un to, ka tas patiešām varētu notikt, nav gandrīz nekādu šaubu, jo Latvijā pilotu trūkst un darbā tiek pieņemti arī citu valstu lidotāji.

Mūsdienu pētījumi liecina, ka pēc 10 stundu nakts lidojuma lidotāju darba spējas ir izsīkušas. Noguruma pakāpe un citas fizioloģiskās reakcijas ir aptuveni tādas kā cilvēkam, kura asinis satur 0,08% (0,8 promiles) alkohola. Tādā stāvoklī vairākumā pasaules valstu (arī Latvijā) auto vadītājiem ir aizliegts sēsties pie stūres.

– Vai jūs gribētu sēsties lidmašīnā, pie kuras stūres ir tik noguris pilots? – retoriski jautā lidotājs **Aleksandrs BLŪZMANIS**. Viņš šajā profesijā strādā jau 26 gadus. Jāpiebilst, ka 80% avāriju aviācijā notiek tieši cilvēka faktora, nevis tehnikas bojājumu dēļ.

A. Blūzmanis ir «Air Baltic» pilots un Latvijas CA lidotāju arodbiedrības biedrs. Kopā ar V. Losānu viņš ir pievērsis arī Latvijas valdības un mediju uzmanību šai problēmai.

– Latvijas pārstāvis ES Padomē Roberts Zīle mūs atbalsta, taču arī viņam vienam ir grūti ietekmēt lielo ES birokārijas «ratu», – stāsta V. Losāns.

– Mēs gan neesam vienīgie, kurus satrauc šī problēma – Eiropas

Lidotāju asociācija (ECA), kuru pārstāv vairāk nekā 34 000 pilotu visā Eiropā un kuras biedri esam arī mēs, pieprasa pieņemt drošus lidojuma darba laika ierobežojumus, lai pasargātu pasažierus un apkalpi. Mēs arī pieprasām divu gadu laikā (nevis trīs, kā minēts regulas esošajā redakcijā) veikt zinātniskos pētījumus par pilotu spēju veikt savus darba pienākumus dažādos apstākļos, kā arī nekavējoties ienest likumā labojumus, pamatojoties uz šo pētījumu rezultātiem, – skaidro A. Blūzmanis.

– Piloti varbūt var strādāt 13 stundas no vietas un droši vadīt lidmašīnu. Taču nevaram to apgalvot, paļaujoties tikai uz savām sajūtām vien. Ilgstoši lidojot lielā augstumā, pastāv visdažādākie vides ietekmes faktori uz cilvēka veselību, kas parasti nav aktuāli cilvēkiem, kuri savus profesionālos pienākumus veic uz sauszemes. Tāpēc noteikti ir jābūt zinātniskiem pētījumiem, lai maksimāli nodrošinātu lidojumu drošību, – problēmas nopietnību akcentē V. Losāns.

– Svarīgi ir arī tas, lai pieņemtā regula attiecībā uz darbiniekiem nepasliktinātu Latvijā jau spēkā esošo likumdošanu. Mēs negribam sabojāt darba devēja biznesu un vēl joprojām esam ar mieru lidot 900 stundas gadā, lai saglabātu aviokompānijas konkurētspēju. Bet mēs pieprasām vienmērīgi saplānot darba laiku, lai neveidotos situācijas, kad vienā nedēļā mums jālido līdz spēku izsīkumam, kas nenoliedzami ir bīstami, bet citā nedēļā jāstāv dikstāvē, – piebilst A. Blūzmanis.

Regula pašlaik tiek apspriesta EP. – Aviācijas darbinieki savus priekšlikumus un iebildes ir iesnieguši. Mēs arī ceram, ka tie tiks ņemti vērā, – piebilst V. Losāns.

To, ka aviācijas nozarē kopumā pastāv problēmas darba aizsardzības sistēmā, atzīst arī Latvijas Aviācijas (LADAF) priekšsēdētājs **Vladimirs GOĻAKOVS**:

– Aviācijas darbinieki ir pakļauti dažādu ķīmisku, fizikālu un bioloģisku faktoru ietekmei. Specifiskā darba ietekme uz veselību un sociālo garantiju trūkums, kā arī stress noved pie neapmierinātības ar darbu. Un tādējādi var mazināties aviācijas sniegto pakalpojumu kvalitāte un drošība. Taču tas nav pieļaujams. **AV**

Ir jāpieņem taisnīgi likumi! Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības 2. kongress

Rīta PFEIFERE, LIA priekšsēdētāja

Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības (LIA) 2. kongress notika 19. maijā. Tā gaitā tika analizētas ķīmijas, tekstila un pārtikas ražošanas nozarēs strādājošo algas saistībā ar vidējām algām valstī un privātajā sektorā. Tika pieņemta rezolūcija «Par iedzīvotāju nodrošināšanu ar iztikas minimumu».

LIA nozaru arodbiedrības uzskaitē ir 72 uzņēmumi. 38 no tiem ir noslēgti koplīgumi, kas arī ir uzskatāms par lielu sasniegumu.

Esmu personīgi iepazīstinies ar ražošanu un darba apstākļiem praktiski visos dalīborganizāciju uzņēmumos, esmu tikusies ar darba devējiem vai to pārstāvjiem, kā arī konsultējusi, diskutējusi vai sniegusi informāciju arodbiedrības biedriem.

LIA ir vinnējusi vairākas tiesas prāvas, kas saistītas ar darbinieku nelikumīgu atbrīvošanu un materiālo zaudējumu piedziņu sakarā ar nenomaksātu sociālo nodokli. Kādai jaunajai māmiņai palīdzējām iztiesāt bērna piedzimšanas pabalstu 1900 latu apmērā.

Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības 2. kongresa delegāti rezolūcijā «Par iedzīvotāju nodrošināšanu ar iztikas minimumu» Latvijas valdībai un Saeimai pieprasīja izstrādāt un 2007. gadā realizēt valsts programmu, kas nodrošinātu katru Latvijas iedzīvotāju ar iztikas minimumu; pārskatīt iztikas minimuma groza saturu, kurš atbilstu dzīves realitātei; nodrošināt minimālo algu, neapliekamo minimumu un minimālo pensiju iztikas minimuma līmenī; samazināt iedzīvotāju ienākuma nodokli līdz 15%; neapliekamo minimumu attiecināt arī uz strādājošajiem pensionāriem; pensijas neaplikt ar nodokļiem; līdz 2006. gada beigām sakārtot algu sistēmu Latvijā.

Tāpat tika pieņemta rezolūcija «Par tiesībām priekšlaicīgi pensionēties par darbu kaitīgos un sevišķi kaitīgos apstākļos».

Saskaņā ar likumu «Par valsts pensijām», pilnā apmērā netiek nodrošināta darbinieku sociālā aizsardzība par darbu kaitīgos un sevišķi kaitīgos darba apstākļos par laiku periodu līdz 1996. gada 1. janvārim, jo, atbilstoši likuma normām, katru gadu par pusgadu tiek palielināts pensijā aiziešanas laiks.

Joprojām uzskatām, ka šī norma ir netaisnīga, jo kaitējums veselībai jau ir nodarīts un savulaik likums paredzēja, ka tas tiks kompensēts ar priekšlaicīgu pensionēšanos.

Kas attiecas uz labklājības ministres Dagnijas Staķes atbildi uz šo jautājumu, tad, kā pareizi ir aizrādīts, «tiesību iegūšanai uz vecuma pensiju ar atveglotiem noteikumiem bija paaugstināta sociālā nodokļa maksājumu veikšana (70% un 50% apmērā)». Tāpēc vēl jo vairāk uzskatām savu prasību par pamatotu. Jo par cilvēkiem, par kuriem te ir runa, šis paaugstinātais sociālais nodoklis ir jau nomaksāts.

Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības 2. kongresa delegāti pieprasa Saeimai veikt grozījumus likumā «Par valsts pensijām», paredzot, ka personām, kuru apdrošināšanas stāžs ir 25 gadi un kuras vismaz 7 gadus ir strādājušas kaitīgos vai sevišķi kaitīgos apstākļos, ir tiesības pieprasīt vecuma pensiju priekšlaicīgi – 5 gadus pirms likumā noteiktā vecuma sasniegšanas (ņemot vērā likuma pārejas noteikumu 8. punktu).

Izteiktos priekšlikumu ar parakstiem atbalstījuši vairāk nekā 2000 nozares biedri. **AV**

LBAS solidarizējas ar Igaunijas arodbiedrībām

25. maijā Rīgā pie Igaunijas vēstniecības notika pikets Igaunijas arodbiedrību atbalstam.

Akcijas mērķis bija atbalstīt Igaunijas arodbiedrības, protestējot pret Igaunijā skatīto likumprojektu «Par darbinieku uzticības personām». Ar minēto likumprojektu paredzēts aizstāt arodbiedrību pārstāvjus ar visa kolektīva ievēlētām uzticības personām.

LBAS norāda, ka šāds likumprojekts ir šķērslis darbinieku un darba devēju dialogam un ir pretrunā ar Starptautiskās Darba organizācijas konvencijām, kā arī ar Eiropas Savienības direktīvu par informēšanu un konsultēšanu.

Līdzīgas akcijas notika arī Tallinā pie valdības ēkas un Viļņā pie Igaunijas vēstniecības. **AV**

Cilvēks grib labi dzīvot jau šodien

Arodbiedrību kustības teorētiķi parasti uzsver divas galvenās tās funkcijas – aizsargājošo (attiecību pāri «arodbiedrība un darba devēji») un pārstāvniecisko (attiecību pāri «arodbiedrības un valsts»).

Savēlijs SEMJONOVŠ ir praktiķis – viņš ir Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības (LDzSNA) priekšsēdētājs. S. Semjonovš papildus minētajiem diviem attiecību pāriem uzsver vēl ko – visu lietu ekonomisko pusi, akcentējot rūpes par darba efektivitātes paaugstināšanu, kā arī rūpes par pašas nozares vai kāda tās atzara eksistenci.

Nadežda KOTIKOVA

Transports ir stratēģiska nozare, būtībā ekonomikas mugurkauls. No šīs nozares darba efektivitātes tieši atkarīga arī valsts izdzīvošanas spēja. Vai arī jūs piekristat šādam nozares traktējumam?

- Lai valsts varētu sekmīgi attīstīties, tai nepieciešami trīs veidu resursi. Galvenais un visdārgākais resurss – tie ir cilvēki. Taču man šķiet, ka Latvijā šie resursi vēl nav atbilstīgi novērtēti. Un nevēriba pret ekonomiku ietekmējošajiem cilvēkresursiem valstiskā līmenī, manuprāt, ir ļoti bīstama parādība. Pārējie divi vaļi, uz kuriem balstās ekonomika, ir pārtikas resursi un enerģijas resursi. Ja starp šiem savstarpēji saistītajiem resursiem nav līdzsvara, sekas var būt ļoti bēdīgas. Savas nozares ietvaros mēs nevis cenšamies cilvēkus barot ar tukšiem solījumiem par ātri sasniedzamu gaišo nākotni, bet darīt visu, lai darbinieki patiešām varētu dzīvot normālā, cilvēka cienīgā šodienā. Tur jau ir tā lieta, ka cilvēkam jādzīvo te un tagad.

Mēs bijām pirmie Latvijā, kas panāca to, ka kolektīvajā līgumā tika ierakstīts punkts par inflācijas kompensāciju. Tas nozīmē, ka mūsu darbinieki katru mēnesi pie savām algām papildus saņem vēl 40 latus, kas ļauj segt inflācijas reāli nodarītos zaudējumus. Dzelzceļnieku arodbiedrībai pirmo reizi Latvijas vēsturē izdevās noslēgt ģenerālo vienošanos. Tajā paredzēts, ka gadījumos, ja kāds no dzelzceļa uzņēmumiem pāriet jauna īpašnieka rokās, viņam bez arodbiedrības ziņas nav tiesību masveidā atbrīvot darbiniekus. Zinot, ka dzelzceļa nozarē ir gaidāma restrukturizācija, šāda vienošanās ir ļoti būtiska. Mēs esam apdrošinājuši savu darbinieku otrā līmeņa pensijas. Mēs esam izveidojuši Dzelzceļnieku arodbiedrības krājaizdevu sabiedrību – tā ir kaut kas līdzīgs pašpalīdzības kasei, kuras līdzīpašnieki ir

mūsu arodbiedrības biedri. Mūsu darbinieki ir apdrošināti. Un ne tikai darba vietā. Apdrošināšana attiecas arī uz negadījumiem sadzīvē. Kā vēl vienu arodbiedrības labo darbu gribu minēt arī nenotikušo streiku. Pateicoties konstruktīvam pārrunām, tika piešķirtas valsts subsidijas pasažieru pārvadājumiem. Un situācija nenonāca līdz krīzei. Mūsu arodbiedrības speciālisti pārsvarā ir jauni un enerģiski cilvēki.

- To, cik algās saņem dzelzceļa darbinieki, bijušais satiksmes ministrs Ainārs Šlesers skaidri paziņoja visai valstij. Viņš apgalvoja, ka tad, kad kļuvis par satiksmes ministru, vidējā alga «Latvijas dzelzceļā», kur strādā ap 15 000 cilvēku, ir bijusi 254 lati, kas viņa ministrēšanas laikā izaugusi līdz 450 latiem. Vai tā ir taisnība vai tikai politiska retorika?

- Nu, skatieties pati!

Savēlijs Semjonovš man priekšā noliek ar krāsainiem flomāsteriem iekrāsotus grafikus, kas atspoguļo algas pieauguma dinamiku dažādās dzelzceļa specialitātēs un struktūrvienībās. Labi redzams, kāds bijis plānotais un reālais algu pieaugums. Arodbiedrības priekšsēdētājs rūpīgi seko, lai šīs līknes sakristu. Pēdējo četru mēnešu vidējā alga uzņēmumā ir 375 lati. Aprīlī, ņemot vērā izmaksātās prēmijas, tā bijusi pat 500 latu. Taču arodbiedrība uzskata, ka arī šādas algas vēl nav pietiekamas.

- Atceros kādu gadījumu saistībā ar izskanējušo viedokli, ka daudzas arodbiedrības ir «saaugušas» ar sistēmu, kļuvušas birokrātiskas un norobežējušas no darbiniekiem, kuru interešu aizstāvība ir arodbiedrību tiešs uzdevums. Uz to jūs atbildējat ar spārnotu frāzi – ja sakrusto ezi ar čūsku, tad saņā dzeloņstieple. Šī frāze ir tāda

Kolidz tiek sakārtots sociālais dialogs ar valdību, tā, skat, mums jau atkal ir jauna valdība.

nedaudz aizplivurota. Kā to pareizi saprast? Vai ar izmanīgu čūsku jūs domājat darba devēju, bet arodbiedrībām piemērojāt apņēmīgā eziša lomu? Kas tad mums nonāk dzeloņdrāts lomā?

- Nu nav iespējama nekāda saplūšana vai, kā toreiz teicu, sakrustošana! Kolidz tiek sakārtots sociālais dialogs ar valdību, tā, skat, mums jau atkal ir jauna valdība. Un atkal viss jāsāk no gala. Tāpēc ļoti nopietni jādomā, kā šajā jomā nodrošināt pārmantojamību. Es domāju, ka Satiksmes ministrijai kopumā ir veicies ar tās vadītājiem. Piemēram, gan Krištopāns, gan Šlesers, kas vadījuši ministri-

ju, ir bijuši tālredzīgi rīcības cilvēki. Ministrs var veiksmīgi vadīt savu nozari, ja viņš nebaidās no savas ēnas, ja viņam nav jādzīvo bailēs zaudēt savu portfeli. Ministram ir vajadzīga drosmē lēmumu pieņemšanā. Tālab ir nepieciešama pieredze, zināšanas, izlēmība. Jo biežāk mainās ministri, jo lēnāks kļūst nozares attīstības temps. Un tā ir nelaipe, kas pēc tam atspoguļojas nozari raksturojošajos skaitļos. Ja ir problēmas ar vadošo kadru stabilitāti, kritas pārvadājumu un tranzitkravu apjoms. Tā

ir kā ķēdes reakcija, kas galu galā skar katru uzņēmumā strādājošo. Patlaban mēs dzīvojam ļoti sarežģītā pārmaiņu laikā. Ne velti jau senie austrumnieki teikuši – lai Dievs nedod tev dzīvot pārmaiņu laikos. Bet ko tu padarīsi – mums nākas to darīt! Šī gada janvārī tika parakstīts rīkojums Nr. 6 «Par VAS Latvijas Dzelzceļš reorganizācijas sākšanu». Par savu galveno uzvaru mēs uzskatām to, ka jaunajam struktūrām obligāti nāksies respektēt esošo kolektīvo līgumu un ievērot tā prasības – tas ir spēkā līdz 2009. gadam. Un šis lēmums ir pieņemts Ministru kabineta līmenī. Mūsu darbinieki pāries darbā uz jaunizveidotajām struktūrām ar līdzšinējām sociālajām garantijām. Mums vēl ir laiks tālāka dialoga risināšanai.

- Cik saprotu, dzelzceļu tieši skārušās pēdējā laika globalizācijas tendences?

- Eiropas Savienības (ES) politika saistībā ar dzelzceļu vērsta uz to, lai palielinātu tā īpatsvaru kopējā transporta sistēmā. Dzelzceļš salīdzinoši ir lētāks transports. Un arī videi draudzīgs. Taču te ir arī virkne «zemūdens akmeņu», par kuriem mani ārzemju kolēģi brīdināja jau pirms gadiem desmit. Viņi teica: «Pieskatiet savus ierēdņus! Viņi centīsies demonstrēt vētrainu darbību, nekavējoties cenšoties burtiski izpildīt katru ES rekomendāciju kā patiesību pē-

dējā instancē. Bet to putru pēc tam nāksies izstrēbt jums.» Mēs jau sen un cieši strādājam ar radniecīgajām arodbiedrībām starptautiskajā līmenī. Nesen Eiropas birokrāti nāca klajā ar ierosinājumu, kas pasliktināja lokomotīvu brigāžu darba apstākļus. Mūsu reakcija bija tūlītēja un asa.

- Nesen jūs mainījāt savas arodbiedrības nosaukumu, iekļaujot tajā arī satiksmes nozari. Ar ko tas bija saistīts?

- Daudzos satiksmes nozares uzņēmumos nav arodbiedrību. Cilvēki strādā bez darba līgumiem. Varbūt arī tāpēc pie mums arvien biežāk sāka vērsties autovadītāji un citu satiksmes nozaru darbinieki, kas vēlējas justies sociāli un juridiski aizsargāti. Šoferu, īpaši tālbraucēju, darbs ir ļoti specifisks – tas ir stingri reglamentēts, darbietilpīgs un arī bīstams. Pat ja šie cilvēki ir apvienojušies arodbiedrībā, bet tā biedru skaita ziņā ir neliela, tai ir grūti aizstāvēt savējo interesi. Es gribu uzsvērt, ka arodbiedrības pieņemtiem lēmumiem jābūt pārdomātiem un racionāliem. Tas ir labākais veids, kā panākt kompromisu un savu interešu aizstāvību. Konfrontācija un mešanās uz ambrāzūras nav labākie veidi, kā risināt jautājumus par darba ņēmēju tiesībām. Mēs esam gatavi dalīties savā pieredzē un nepieciešamības gadījumā palīdzēt tiem, kam tāda palīdzība ir nepieciešama. **AV**

Būvniecības akadēmija klientiem un interesentiem

Kompānija «Knauf» visā pasaulē un arī Latvijā organizē apmācību centrus – akadēmijas, kurās profesionāliem būvniekiem, kvalificētiem strādniekiem un vienkārši interesentiem ir iespēja apgūt prasmes, specializējoties darbam ar firmas produkciju.

Šāda akadēmija Latvijā darbojas jau otro gadu. Pirms tam vairāk nekā astoņu gadu garumā uzņēmumam ir bijusi pieredze semināru organizēšanā. Apmācības process par kādu konkrētu tēmu ilgst vienu dienu. Apmācībā ietvertas gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbības. Pēc semināra dalībnieks saņem īpašu sertifikātu kā apliecinājumu apgūtājam zināšanām.

«Knauf» akadēmijas apmācībā iesaistās gan cilvēki no arodsko-

lām, gan lielu būvfirmu – «Knauf» klientu – pārstāvji, gan individuāli interesenti.

Kā atzīst «Knauf» akadēmijas praktiskās apmācības meistars **Ģirts Kampars (attēlā)**, cilvēku sagatavotība un motivācija semināru apmeklēšanai ir ļoti dažāda.

- Gadās, ka cilvēki uz akadēmijas apmācībām ierodas tikai sertifikāta dēļ, īpaši neinteresējoties par apmācību procesu un iegūstamajām zināšanām kopumā. Pārsvarā semināros gan piedalās augstas klases profesionāļi, kas vēlas uzzināt par specifiskām nišām, kas saistītas ar konkrētiem produktiem un to lietošanas tehnoloģijām. Taču mēs varam apmācīt ikvienu – arī tos, kas nāk kā «baltas lapas», kas līdz šim pat skrūvmašīnu rokās nav turējuši. **AV**

Darba devēju un darbinieku sadarbība = algas bez «aploksnēm»

Lai pārrunātu labu pieredzi darba devēju un arodbiedrības sadarbībā, kā arī piesaistītu plašāku sabiedrības uzmanību neregistrētās un nelegālās nodarbinātības izskaušanai, **Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS), sadarbojoties ar SIA «Knauf», 13. jūnijā rīko diskusiju un preses konferenci.** Tajā piedalīsies LBAS un SIA «Knauf» vadība, kā arī Labklājības ministrijas, Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts Darba inspekcijas un Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji.

Tuvāka informācija pa tālruni 7035917.

No 2004. gada Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) vasaras brīvlaikā no 1. jūnija līdz 31. augustam organizē nodarbinātības pasākumu pusaudžiem, kuri iegūst izglītību vispārējās, speciālās vai profesionālās izglītības iestādēs. Pasākumā var iesaistīties pusaudži no 15 līdz 18 gadiem. Darbs vasarā paredzēts arī pusaudžiem ar speciālām vajadzībām.

Skolēnu darbam vasarā ir jābūt drošam

Stāta NVA projektu vadītāja **Faina LOMANOVA**: - Darba devēji un pusaudži ir abpusēji ieinteresēti sadarboties. Pusaudžiem tās ir iespēja ne tikai lietderīgi pavadīt laiku, bet arī kaut ko nopelnīt. Bet darba devējam tā ir iespēja bez liekām galvassāpēm palaist atvaļinājumā savus pastāvīgos darbiniekus.

Tā kā gandrīz visos Latvijas reģionos lielu interesi un vēlēšanos strādāt vasaras brīvlaikā ir izteikuši 13 un 14 gadus veci bērni, nākamajā gadā pilotprojekta veidā paredzēts īstenot nodarbinātības pasākumu vasaras brīvlaikā bērniem vecumā no 13 līdz 14 gadiem. Tas būs iespējams pēc nepieciešamo grozījumu izdarīšanas tiesību aktos.

Uzziņai

2006. gadā ir paredzēts pusaudžus nodarbināt tirdzniecības jomā, pašvaldībās un pašvaldību uzņēmumos, pakalpojumu sfērā lauksaimniecības nozarē, apstrādes rūpniecībā un citur.

Ar darbu pusaudži tiks nodrošināti, ņemot vērā darba devēja pieprasījumu, darba vietu skaitu, kā arī pašu pusaudžu intereses, spējas un prasmes.

Par darba devēju var kļūt ikviens Latvijas Republikā reģistrēta juridiska persona, tajā skaitā komersants, biedrība, nodibinājums, valsts vai pašvaldības institūcija.

Pusaudži var iesaistīties šī gada nodarbinātības pasākumā, reģistrējoties jebkurā Nodarbinātības valsts aģentūras filiālē līdz pat 31. jūlijam kā darba meklētāji pēc deklarētās dzīves vietas un iesniedzot:

- izziņu par deklarēto dzīvesvietu;
- personu apliecinošu dokumentu;
- izglītības iestādes izsniegtu dokumentu par to, ka pusaudzis ir izglītības iestādes izglītojams;
- uzrādot medicīnisko izziņu par veselības stāvokli.

Kas jāzina vecākiem un pusaudžiem par NVA organizētajiem pusaudžu nodarbinātības pasākumiem vasaras brīvlaikā?

Pusaudzis vasaras brīvlaikā drīkst strādāt tikai 5 dienas nedēļā un ne vairāk kā 7 stundas dienā, tas ir, ne vairāk kā 35 stundas nedēļā.

Ja pusaudzis strādā 35 stundas nedēļā, viņa mēneša darba alga nedrīkst būt mazāka par valsti noteikto minimālo mēneša darba algu, kas šobrīd ir 90 lati.

Darba devējam, kas piedāvā nodarbināt pusaudžus vasaras brīvlaikā, NVA piešķir valsts budžeta līdzekļu finansējumu.

Pusaudžim nav tiesību strādāt diennakts laika posmā no pulksten 20 līdz 6.

Nodarbinātības ilgums NVA pasākuma ietvaros vienam pusaudžim ir viens mēnesis. Atsevišķos gadījumos, ja ir pietiekams finansējums

un pusaudzis, kā arī darba devējs ir piekritis turpināt piedalīties pasākumā, pusaudža nodarbinātību var pagarināt, bet ne vairāk kā par vienu mēnesi (maksimālais pusaudža nodarbinātības ilgums nedrīkst pārsniegt divus mēnešus).

Gan pusaudžiem pirms darba uzsākšanas, gan viņu vecākiem noteikti jāiepazīstas ar darba drošības noteikumiem, jo bērni nereti savu nepietiekamo zināšanu un ierobežotās pieredzes dēļ par drošu darba vidi zina daudz mazāk nekā viņu vecākie kolēģi. Pusaudži arī mazāk apzinās darbā iespējamo nelaimes gadījumu un veselības kaitējuma risku. Darba drošības jautājumu ievērošana palīdzēs izvairīties no traumām un nelaimes gadījumiem.

Pirms uzsākt darbu, darba devējam skolēns ir jāiepazīstina ar darba pienākumiem, kā arī to, kā darbs veicams pareizi un droši. Ja instruktāža nav sniegta, darbu uzsākt nedrīkst!

Ja skolēns veic fizisku darbu, darba devējam viņš ir jānodrošina ar darba apģērbiem un individuāliem aizsardzības līdzekļiem, kas pusaudži pasargās pret darba vides riskiem. Te runa ir par, piemēram, aizsargcimdīm, aizsargķiveri, aizsargapaviem utt. Strādājot obligāti jālieto darba devēja piešķirtie aizsardzības līdzekļi.

Skolēnam vienmēr jāievēro darba devēja izstrādātās drošības instrukcijas un darba vietā izvietotās darba drošības zīmes.

Kad senioram jāmaina profesija

Mūsu dienās strauji mainās ne tikai valdības, bet arī pieprasījums pēc dažādu profesiju speciālistiem. Rodas nepieciešamība pēc aizvien jaunām un jaunām profesijām. Tajā pat laikā ir profesijas, kas zaudē savu aktualitāti, bet tajās strādājošie – savas darba vietas.

Anīta KALMANE, «Izglītība un Kultūra» speciāli «Arodbiedrību Avīzei»

Savulaik kolhozos un padomju saimniecībās strādāja veselās slaucēju armijas. Tagad šo darbu padara automāti. Un slaucējas vairs nav vajadzīgas. Modernizējoties tehnikai un pieaugot darba ražīgumam, lauksaimniecībā un lopkopībā tiek nodarbināts mazāks cilvēku skaits. Tomēr ir pieaugušas profesionālās prasības šiem darbiniekiem. Vai vēl – mainoties darba rīkiem, mašīnrakstītājām nācies pārtapt par datu ievādiņas operatoriem. Līdzīgu pārskaitījumu varētu turpināt vēl un vēl.

Bet ko darīt cilvēkiem, kuri visu savu apzinīgo mūžu ir nostrādājuši vienā profesijā un kuru darbs tagad, izrādās, nevienam vairs nav vajadzīgs, taču pensijas vecums vēl nav pienācis? Svarīgi ir nekrist izmisumā. Un nav jāšēž ar klēpi saliktām rokām, ja ir iespēja rīkoties. Ja vien ir vēlēšanās un varēšana turpināt strādāt, ir vērts pār kvalificēties vai apgūt jaunu profesiju.

Visgrūtāk darba zaudējumu pārdzīvot, radušos situāciju pieņemt un savu ierasto darba sfēru mainīt ir pirmspensijas vecuma cilvēkiem, kas pēkšņi ir kā no laivas izmesti – īpaši ja ilgi nostrādāts vienā jomā. Cilvēkiem, kuri apzinājušies savu situāciju un sapratuši, ka viņiem ir nepieciešamība apgūt jaunas prasmes un iemaņas, lai varētu arī turpmāk piedalīties darba tirgū, tagad ir iespēja veiksmīgi paildzināt savu darba dzīvi.

Viens no veidiem, kā to izdarīt, ir piedalīties Nodarbinātības Valsts aģentūras (NVA) pasākumā «Aktīvās darba dzīves paildzināšana senioriem». Šis pasākums paredzēts pensijas un pirmspensijas vecuma cilvēkiem.

Neatkarīgi no tā, kādā profesijā cilvēks ir strādājis iepriekš un kāda ir viņa izglītība, tieši senioriem NVA

izstrādājusi vairākas modulas apmācības programmas atbilstoši darba tirgus vajadzībām. NVA piedāvā vecāka gadagājuma cilvēkiem iegūt zināšanas un nepieciešamās iemaņas tādās specialitātēs kā saimniecības vadīšana, mājkalpotājas darbs, palīgs mājas darbos, virtuves strādnieka darbs, guvernantes darbs, aukles darbs, pārdevēja darbs kioskā, klientu vai pacientu reģistrēšana, kā arī mājskolotājas darbs. Svarīga ir tikai cilvēka vēlēšanās apgūt jaunās prasmes. Papildu nosacījumi ir tikai apgūstot saimniecības vadīšanu vai aukles darbu (jābūt iegūtai vidējai izglītībai) un mājskolotājas vai guvernantes darbu (jābūt iegūtai pedagogiskajai izglītībai). Jebkuras programmas apgušanai atvēlēti ne vairāk kā divarpus mēneši. Katru dienu mācības ilgst ne vairāk par četrām stundām.

Lai piedalītos NVA piedāvātajā modulārajā apmācībā, obligāts ir priekšnosacījums reģistrēties savas dzīvesvietas NVA filiālē kā bezdarbniekam vai darba meklētājam. Senioru apmācībā var iesaistīties cilvēki, kuriem līdz pensijas vecuma sasniegšanai atlicis ne vairāk par pieciem gadiem.

Daudzi, zaudējuši līdzšinējo darba vietu, cenšas uzreiz atrast jaunu darba vietu. Biežāk tā rīkojas vīrieši, kuriem jā rūpējas par ģimenes budžetu. Tādās situācijās cilvēks parasti piekrit darīt zemāk kvalificētu darbu, lai tikai neizkristu no aktīvās aprites.

Tomēr jebkuram no mums ir jāreķinās, ka darba tirgū uz labāk atalgotām vakancēm ir konkurence. Un ir konkurence paaudžu starpā. Darba devēji labprātāk pieņem darbā jaunāka gadagājuma cilvēkus ar tālākas izaugsmes perspektīvu. Tādā situācijā seniora trumpis varētu būt jaunās zināšanas un prasmes, kas apgūtas NVA piedāvātajosursos. Un te pilnībā attaisnojas paruna – mūžu dzīvo, mūžu mācies. **AV**

FOTOKONKURSS!!!

Lai gan vasara vairāk vedina domāt par atpūtu, «Arodbiedrību Avīze» izsludina foto konkursu

«MANA DARBA VIETA»

Konkursa dalībnieku vecums nav ierobežots. Ierobežots ir tikai konkursa darbu iesūtīšanas termiņš – 2006. gada 5. jūlijs.

Fotogrāfijas «ar odziņu» var iesūtīt gan pa pastu, gan elektroniski. Fotogrāfijai noteikti izdomājiet interesantu parakstu vai nosaukumu, kā arī norādiet savu vārdu, uzvārdu, adresi un kontakttālruni.

Sūtījumus adresējiet:

LBAS Sabiedrisko attiecību menedžerei, Bruņinieku ielā 29/31, Rīga LV-1001

(ar norādi «Arodbiedrību Avīzes» fotokonkursam)

Fotogrāfijas elektroniskā formātā sūtiet uz adresi sanita.lorence@lbas.lv.

Nākamajā numurā publicēsīm labākās fotogrāfijas. **Bet to autori saņems LBAS pārsteiguma balvas!**

